

Lausunto

26.11.2025

Asia: VN/31603/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta yhteisötalouden ja yhteiskunnallisen yrittäjyyden strategiaksi 2025-2029

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausunnonantaja TUUMA27 on maaseutupoliittisen kokonaisohjelman 2021–2027 ja maaseutupolitiikan neuvoston MANE:n tehtävien toteuttamista tukeva verkostohanke, joka keskittyy erityisesti osaavan työvoiman, maaseudun palvelurakenteiden ja uudistuvan yrittäjyyden sekä aluetalouden näkökulmiin. TUUMA27-verkostohanketta toteuttaa Helsingin yliopisto Ruralia-instituutti.

Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti on toteuttanut useita yhteisötalouteen ja yhteisölähtöiseen yhteiskunnalliseen yrittäjyyteen liittyviä tutkimus- ja kehittämishankkeita, joiden tavoitteena on ollut tukea yhteisöjen omaehtoista palvelutuotantoa ja yrittäjyyttä erityisesti maaseudulla. Taustalla on huoli siitä, että maaseutualueilla palvelujen saavutettavuus on heikentynyt samaan aikaan, kun väestö ikääntyy ja arkea tukevien palvelujen tarve kasvaa. Lähipalvelujen häviäminen vaikuttaa merkittävästi maaseudun asukkaiden arkeen ja voi muodostua uhaksi alueelliselle kehitykselle, kansalliselle selviytymiskyvylle sekä sosiaaliselle oikeudenmukaisuudelle. Asukkaita lähellä olevien palveluiden tuottamiseksi tarvitaan toimintamalleja, joiden avulla palvelujen saavutettavuutta voidaan vahvistaa. Yksi ratkaisu tähän on yhteisötalouden toiminnan tukeminen ja kehittäminen. (ks. <https://www.helsinki.fi/yymaaseudulla>)

Vaikka maaseudun yhteisötalouden toimijoita ei ole syytä velvoittaa ottamaan vastuuta julkiselle sektorille kuuluvista palvelutehtävistä, on kuitenkin tärkeää luoda edellytykset niiden yhteisöjen toiminnalle, jotka haluavat osallistua oman alueensa kehittämiseen ja asukkaiden hyvinvoinnin edistämiseen. Yhteisölähtöinen toiminta tulee nähdä julkisen vastuun rinnalla sitä täydentävänä voimavarana, ei sen korvaajana. Tämän vuoksi pidämme strategialuonnosta tärkeänä ja ajankohtaisena avauksena yhteisötalouden vahvistamiseksi. Tuemme sen tavoitteita lisätä yhteisötalouden ja yhteiskunnallisen yrittäjyyden tunnettuutta, vahvistaa yhteistoimintaa, lisätä

hallinnonalojen osaamista, selkeyttää verotuksen ja hallinnon rajapintoja sekä kehittää rahoitusinstrumentteja.

Strategialuonnoksen toteamus siitä, että yhteisötaloudella on tärkeä rooli tilanteissa, joissa markkinaehtoiset tai julkiset palvelut eivät riitä (s. 8), kuvaa hyvin yhteisöjen yritystoiminnan asemaa. Nämä yhteiskunnallisen yrittäjyyden periaattein toimivat paikalliset yhteisötalouden toimijat sijoittuvat usein hallinnollisesti välitilaan: ne eivät ole perinteisiä yrityksiä, mutta eivät myöskään julkisia palveluntuottajia. Tämä aiheuttaa epäselvyyksiä esimerkiksi verotuksessa ja rahoituksessa. Siksi strategialuonnoksen huomio yleishyödyllisyyden ja elinkeinotoiminnan rajanvedon haasteista on erityisen tärkeä. Selkeä ja ennakoitava verokohtelu on välttämätöntä, jotta yhteisölähtöinen yritystoiminta voi kehittyä ilman kohtuutonta hallinnollista epävarmuutta.

Pidämme erittäin kannatettavana strategialinjausta vahvistaa hankintojen sosiaalisia kriteereitä ja parantaa pienempien toimijoiden mahdollisuuksia osallistua kilpailutuksiin. Yhteisöjen yritykset ovat usein pieniä, paikallisia ja käyttäjälähtöisiä, joten hankintakäytäntöjen (ml. kilpailuhaitan arviointi) sekä ylipäättään kumppanuuksien kehittäminen on niiden toiminnan edellytys.

Kuten strategialuonnoksessa todetaan, lähitalouden ekosysteemi on vasta kehittymässä (s. 8), jonka vuoksi yhteisötalouden toiminnan kehittäminen ja tukeminen edellyttää kokeilujen ja pilottien mahdollistamista toimivien tukirakenteiden löytämiseksi ja tunnistamiseksi. Nykyiset hankerahoituksen ehdot ovat monin paikoin liian jäykkiä, mikä rajoittaa uusien palvelumallien kehittämistä ja yhteisölähtöisen yritystoiminnan pilotointia. Kannatamme myös yhteisöille soveltuvan yritysmuodon tai erityisen statuksen pilotointia (ks. Keskipohjalaiset Kylät ry:n lausunto), joka tarjoaisi selkeämmän perustan yhteisöjen yritystoiminnan verotukseen, madaltaisi yhteisöjen kynnystä aloittaa yritystoimintaa, mahdollistaisi uusien rahoitusmallien kehittämisen ja loisi selkeät rakenteet yhteisöjen yrittäjämäiselle palvelutoiminnalle, joka ei perustu ainoastaan vapaaehtoisuuteen. Yhteisöjen yritystoiminnan tukeminen edistää samalla alueellista elinvoimaa, palvelujen saatavuutta sekä asukkaiden osallisuutta ja hyvinvointia.

Kannatamme lämpimästi pysyvän osaamiskeskuksen perustamista. Osaamiskeskuksen toimijajoukkoa tulee kuitenkin laajentaa työllisyyspainotteista näkökulmaa monipuolisemmaksi, jotta yhteisötalouden ja yhteiskunnallisen yrittäjyyden kehittämiselle syntyy vahva ja kattava tukirakenne.

Aihepiiriin liittyen on tehty maaseutupolitiikan TUUMA-verkoston ja sen yhteistyökumppaneiden kanssa aloite (v. 2024) ”Yhteisölähtöisten yhteiskunnallisten yritysten toimintaedellytysten parantaminen maaseudulla” (<https://www.maaseutupolitiikka.fi/uutiset/aloite-yhteisölähtöisten-yhteiskunnallisten-yritysten-toimintaedellytysten-parantamiseksi>), jossa on avattu tarkemmin muun muassa edellä mainittuihin asioihin liittyviä tarpeita.

TUUMA27-verkoston erityisasiantuntijat

Katja Rinne-Koski

Merja Lähdesmäki

Päivi Töyli

Helsingin yliopisto Ruralia-instituutti

Töyli Päivi

Maaseutupolitiikan Työn ja yrittäjyyden uudet mahdollisuudet
maaseutualueilla -verkosto (TUUMA27-verkosto)